

Försvarsdepartementet
103 33 Stockholm

FOI dnr: 08-2007:2

Er referens
Daniel Ström

Vår handläggare

Remissvar gällande "Förstärkt integritetsskydd vid signalspaning, Ds 2009:1"

Sammanfattning

FOI anser att det är av stor betydelse att lagstiftningen är sådan att signalspaningsverksamheten kan omfattas av ett brett förtroende i samhället. FOI ser inga avgörande begränsande inslag i förslaget kopplade till den egna verksamheten. Eftersom processer och rutiner ej fastlagts så anser FOI emellertid att det är svårt att i dagsläget ha en överblick över alla konsekvenser. FOI konstaterar att ett färdigt ramverk för signalspaningsverksamheten dock brådskar; då den snabba kommunikationsutvecklingen ger risker för kompetensförluster som kan vara svåra att ta igen.

Övergripande kommentarer

1. FOI anser att en nyckelfaktor är hur inriktningsprocessen och hur samspelet med granskningsorganen utvecklas, t ex för framtagandet och godkännandet av sökbegrepp. FOI konstaterar att en förutsättning för att myndigheten på ett effektivt sätt ska kunna tillgodogöra sig signalunderrättelser är att FOI ges möjlighet att vara med i dialogen kring olika led av inriktningsprocessen inom ramen för det stöd vi förväntas kunna ge.
2. FOI utgår från att dess understödande roll gentemot Försvarsmakten inom telekrigföring inte berörs, trots de något oklara gränssnitten mellan förslagen i Ds 2009:1 respektive Försvarsmaktens förbands- och vapensystemnära telekrigsverksamhet.

Viktigare anmärkningar

3. FOI noterar att i den föreslagna processen i huvudsak saknar en instans med översyn över alla underrättelsekällor och att möjligheten att göra proportionalitetsbedömningar därmed försvåras.
4. FOI är överraskad av promemorians lagtextdiskussion som indikerar en minskad ambitionsnivå avseende uppföljningen av IT-relaterade hot, av massförstörelsevapen och dess spridningsrisker samt vapensystem i insatsområden. FOI anser att det finns andra åtgärder som kan utredas innan en ambitionsändring övervägs.
5. FOI anser att förslaget om att avgränsa försvarsunderrättelseverksamhetens uppföljning avseende internationell terrorism, till strategiska förhållanden är olycklig.

Bakgrund

FOI ser inte i dagsläget att förslaget skulle innebära några avgörande begränsningar för myndighetens verksamhet, i förhållande till nuvarande uppgifter och roller. Det återstår dock många frågetecken i hur processer och rutiner inom underrättelsesamhället praktiskt kommer att utvecklas. På motsvarande sätt kan det relativt komplicerade legala ramverket eventuellt ge utrymme för olika tolkningar, och i förlängningen successivt ändrad praxis.

FOI anser att inriktningsprocessen och att FOI:s möjlighet till dialog inom den är väsentligt. FOI anser att en nyckelfaktor är hur de olika leden i inriktningsprocessen i praktiken kommer att förverkligas. Det är idag något oklart hur kontrollinstanserna kommer att påverka effektiviteten i underrättelsearbetet, t ex framtaganden av sökbegrepp och tillståndsgivning av Underrättelsedomstolen. Utifrån förslaget kan fyra led tecknas: inriktning, närmare inriktning, framtagande av sökbegrepp respektive verkställande av inhämtning vid signalspaningsmyndigheten. FOI konstaterar att en förutsättning för att myndigheten på ett effektivt sätt ska kunna tillgodogöra sig signalunderrättelser är att FOI ges möjlighet att vara med i dialogen kring olika led av inriktningsprocessen. FOI har en stödjande roll till andra myndigheter.

FOI utgår från att dess understödjande roll inom telekrigföring inte berörs trots de något oklara gränssnitten mellan förslagen i Ds 2009:1 respektive Försvarsmaktens förbands- och vapensystemnära telekrigsverksamhet. För FOI är det väsentligt att det görs skillnad på å ena sidan signalspaningsverksamhet och å andra sidan Försvarsmaktens telekrigföring. Det senare inkluderar Försvarsmaktens telekrigssystem, t ex varnar- och motmedelssystem; forskning och utveckling av teknik och metodik; samt kompetensutveckling för Försvarsmaktens telekrigföring och telekrigssystem.

Datum

Nr

FOI är överraskad av promemorians lagtextdiskussion som indikerar en minskad ambitionsnivå avseende uppföljningen av IT-relaterade hot, av massförstörelsevapen och dess spridningsrisker samt vapensystem i insatsområden. FOI anser att det finns andra åtgärder som kan utredas innan en ambitionsändring övervägs. De skulle innebära ett tvärt brott mot rådande prioriteringar och myndighetsuppdrag, att Sverige öppnade sig för en rad relevanta hot, samt att Sveriges ställning som ansvarstagande medlem i världssamfundet skulle skadas.

Genomgång av FOI kommentarer och anmärkningar per avsnitt

I den följande genomgången görs det hänvisningar till kapitelnummer, sidnummer, textavsnitt ur Ds 2009:1 och slutligen FOI kommentarer till texten. I det senare ingår även en hänvisning till sammanfattningens numrerade kommentarer och hänvisningar.

Kap	Sida	Text	Kommentar
1.1	10	<i>"Signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet får endast ske i syfte att kartlägga... 3. strategiska förhållanden avseende internationell terrorism och annan grov gränsöverskridande brottslighet som kan hota väsentliga nationella intressen..."</i>	Anmärkning nr 5: FOI anser att avgränsningen till strategiska förhållanden är olycklig av två anledningar. För det första så är de strategiska frågeställningar kring internationell terrorism, som inte har nära operativa samband, sällan svåra att inhämta. Exempelvis så är övergripande målsättningar ofta publika. Så fort det rör sig om mer detaljerade och kortsiktiga mål eller detaljerad organisationsstruktur är frågorna av operativ art.. Internationell terrorism och relaterade underrättelser är till sin natur sällan lätta att tolka. Exempelvis kan det vid förvarningar om kommande attentat vara svårt att avgöra om hotet gäller insatser i Sverige eller mot svenska intressen utomlands.
1.1	11	"Om det är nödvändigt för försvarsunderrättelseverksamheten får signaler i elektronisk form inhämtas vid signalspaning även för att 1. följa förändringar i signalmiljön i omvärlden, den tekniska utvecklingen och signalskyddet, samt 2. fortlöpande utveckla den teknik och metodik som behövs för att bedriva verksamhet enligt denna lag. 2 a § <i>Inhämtning får inte avse signaler mellan en avsändare och mottagare som båda befinner sig i Sverige..."</i>	Kommentar nr 2: FOI anser att det skulle kunna göras förtydligande i denna del. Exempelvis går det att lägga till en tredje punkt som tillåter telekriksrelaterad signalspaning avseende vapenplattformar och sensorer. Ett dylikt tillägg skulle svårligen uppfattas som integritetskränkande, men minska behovet av att halvårsvis göra nya tillståndsprövningar. Motsvarande tillägg är också motiverat i 2 a §, eftersom främmande vapenplattformar och sensorer kan befinna sig på svenskt territorium.
1.1	11	"3 § Inhämtning av signaler i tråd ska ske automatiserat. Sådan inhämtning får endast avse signaler som identifierats genom sökbegrepp. Även vid annan automatiserad inhämtning ska sökbegrepp användas för identifiering av signaler."	Kommentar nr 2: Även i denna paragraf framträder otydligheten visavi telekrixföring. Vid det senare används en signalspaningsliknande metodik, där bl a sensorer och verkanssystem på bråkdelen av en sekund samverkar. I dagens moderna system modifieras "sökbegrepp" under mycket korta tidsrymder, dock fortfarande avgränsat till olika algoritmer hos vapen-

			och sensorsystem.
3	37	” Även t.ex. Regeringskansliet har behov av underrättelser om sådana företeelser (prop. 2006/07:63 s. 33 ff.). Information om den internationella terrorismen är t.ex. nödvändig för att bedöma säkerhetsläget för svenska ambassader. Det bör därför ingå bland de ändamål för vilka signalspaningen får bedrivas att kartlägga strategiska förhållanden avseende internationell terrorism eller annan grov gränsöverskridande brottslighet. Syftet med sådan spaning är att få underlag på övergripande nivå, däremot inte sådan information som är av operativ karaktär.”	Anmärkning nr 5: Stycket är felaktigt. Det går inte att frikoppla informationer av operativ karaktär och endast använda sig av kartläggning av strategisk förhållanden, om man ska göra hotbedömningar avseende internationell terrorism påverkan på svenska ambassader. Det finns inga vetenskapliga eller empiriska belägg respektive internationell erfarenhet som underbygger ett sådant resonemang.
4	40	”Konsekvenserna av begränsningen sträcker sig dock längre än till de polisiära myndigheterna. Flera andra myndigheter med behov av stöd med underrättelser från signalspaning berövas hittillsvarande möjlighet att erhålla information som verksamheten i stor utsträckning är beroende av. De aktuella myndigheterna saknar alternativa möjligheter att erhålla motsvarande underlag. Förslaget får trots detta anses nödvändigt i syfte att tydliggöra och begränsa antalet inriktade myndigheter. Begränsningen får konsekvenser på områden som tydligt faller inom ramen för de närmare ändamål för försvarsunderrättelseverksamheten som behandlas i föregående avsnitt. Hit hör bl.a. Sveriges möjlighet att delta i det internationella samfundets kamp mot utveckling och spridning av massförstörelsevapen. Vidare begränsas förmågan att hantera IT-relaterade hot mot kritisk infrastruktur och möjligheten att genom tekniskt kunskapsöverläge avseende bl.a. vapensystem bidra till handlingsfrihet med svenska förband, särskilt i internationella insatser. Eftersom förutsättningarna för att bedriva nämnda verksamheter försämras	Anmärkning nr 4: Dessa stycken ger ett inkonsekvent intryck och saknar en analys av handlingsalternativ. Först konstateras att fler viktiga uppföljningsområden saknar möjligheter att få sina underrättelsebehov tillgodosedda. Sedan antas att det enda handlingsalternativ som återstår är att minska ambitionen. FOI anser att resonemanget är mycket förvånande. Prioriteringar som lyfts fram i flera säkerhets-, utrikes- och försvarspolitiska sammanhang, ska alltså omprövas. Att minska ambitionsnivån inom IT-säkerhet, massförstörelsevapen, soldaternas säkerhet i insatsområden, går stick i stäv med både uttalade svenska mål och åtaganden, samt internationella prioriteringar. Därtill skulle andra alternativ kunna övervägas. Det är inte nödvändigtvis så att den föreslagna processen på ett avgörande sätt minskar möjligheterna till efterfrågad inhämtning. En successiv uppföljning av underrättelsearbetet när förändringarna träder i kraft, skulle kunna vara tillfylles.

Datum

Nr

		innebär förslaget att ambitionsnivån i dessa avseenden måste omprövas.”	

Detta remissvar har beslutats av generaldirektör Madelene Sandström.

För FOI,

Madelene Sandström
GD

